

Приједлог

АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ ЗА 2021-2022. ГОДИНУ

Април 2021. године

САДРЖАЈ

УВОД.....	3
1. СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ	4
ЗВАНИЧНИ ПОДАЦИ ПРЕМА ПОПИСУ 2013. ГОДИНЕ	5
СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ 2019. ГОДИНЕ.....	7
2. ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ	10
ПЕРСПЕКТИВЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ КРЕТАЊА 2021-2023.ГОДИНА..	10
ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ КОНТЕКСТ	12
3. ТРЖИШТЕ РАДА	15
ПОСЛОВНИ СУБЈЕКТИ	15
ЗАПОСЛЕНИ.....	17
БРУТО И НЕТО ПЛАТА	21
НЕЗАПОСЛЕНОСТ	22
СТАРОСНА СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ	23
ОБРАЗОВНА СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ	23
СОЦИЈАЛНИ СТАТУС НЕЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА.....	24
4. SWOT АНАЛИЗА	25
5. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ ЗА ПЕРИОД 2021–2022. ГОДИНА.....	27
ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ.....	28
ЦИЉНЕ ГРУПЕ.....	28
НОСИОЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА	29
6. МЈЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА	30
АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА.....	33
7. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ	35
8. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА	37
ОЧЕКИВАЊА ОД ПРОГРАМА	38

УВОД

Акциони план запошљавања општине Теслић за период 2021- 2022. године (у даљем тексту АПЗ) представља основни инструмент спровођења активне политике запошљавања у овом периоду. Њиме се дефинишу циљеви и приоритети политике запошљавања и утврђују програми и мјере који ће се реализовати, како би се постигли постављени циљеви и омогућило одрживо повећање запослености.

Правни основ за утврђивање АПЗ представља Закон о локалној самоуправи и Стратегија развоја Општине Теслић 2018-2027. године.

Претходну, као и текућу годину обиљежила је пандемија COVID-19 која је у читавом свијету изазвала велике економске посљедице, па тако и по Републику Српску. За разлику од ранијих економских криза и рецесија овај пут није економски фактор узроковао кризу те је постало немогуће предвидјети крај исте, период опоравка привреде као и све штете које ће настати како у економском тако и здравственом и социјалном погледу. Први директни економски утицаји изазвани COVID-19 на економију Републике Српске очитовали су се половином марта претходне године када су власти на свим нивоима почеле доносити мјере у циљу заштите здравља и живота људи. У условима какви су постојали у 2020. години, а нажалост наставили су се и почетком 2021. године било је отежано, па чак и немогуће спроводити програме и мјере дефинисане Стратегијом развоја општине Теслић.

Стратегијом развоја општине Теслић дефинисана је визија развоја до 2027. године: “Теслић – општина препознатљива по развијеном туризму и малим и средњим предузећима.” На основу социо-економске анализе, SWOT анализе те дефинисане визије, утврђени су циљеви, а стратешки циљ 1, утврђен Стратегијом развоја општине Теслић, је у директној корелацији са АПЗ-а:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 - КРЕИРАТИ УСЛОВЕ ЗА ИНТЕНЗИВАН ПРИВРЕДНИ РАСТ И ЗАПОШЉАВАЊЕ

Индикатори за мјерење напретка у реализацији Стратешког циља 1 ће обухватити:

- Број запослених у општини Теслић већи за 8 % до краја 2022. у односу на 2017.
- Број пословних субјеката у општини Теслић већи за 3% до краја 2022. у односу на 2017.
- Приходи свих привредних субјеката на подручју општине већи за 5 % до краја 2022. у односу на 2017.
- Вриједност извоза већа за 5 % до краја 2022. у односу на 2017.
- Незапосленост смањена за 10 % до краја 2022. у односу на 2017.

У дефинисање и израду АПЗ-а укључени су социјални партнери, релевантне институције и актери, како би се различитим приступима омогућило свестрано сагледавање и приликом реализације планираних програма и мјера остварили резултати са додатном вриједношћу.

Акциони план запошљавања доноси Скупштина општине Теслић на приједлог Начелника, а обрађивач је Одјељења за привреду и пољопривреду.

АПЗ је базиран на приоритетима спровођења активне политике запошљавања, прије свега на отварање нових радних мјеста, односно на улагање у људске ресурсе и задовољење потреба тржишта, сагледавање потреба како послодаваца, тако и незапослених лица.

Општина Теслић у много чему не може утицати на законску регулативу и пореску политику јер су исте у државној надлежности, али може пружити одређене врсте подршке, у сарадњи са Заводом за запошљавање РС Филијала Добој, Биро Теслић, одјељења општинске управе, посебно Одјељења за привреду и пољопривреду, као што су:

- предузетничке инфраструктуре у смислу пружања информација, савјетодавних услуга и других облика подршке,
- просторне - у смислу информисања о расположивости и доступности локација за пословне активности,
- финансијске – финансијски подстицаји,
- институционалне - центри за савјетовање, информисање и повезивање предузетника,
- пружања могућности сертификације и стандардизације привредним субјектима.

Општина Теслић ће подстицати развој приватног предузетништва, малих и средњих предузећа и пољопривредних произвођача кроз обезбјеђење подстицајних и финансијских средстава која ће се предвидјети буџетом за сваку годину.

1. ОПШТИ СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

Приликом израде претходних Акционих планова општине Теслић у општим подацима уврштавани су стандардни показатељи о географском подручју општине, површини, демографски подаци, образовни подаци и друго. У изради овог Акционог плана, а у циљу лакшег сагледавања већег броја показатеља који за подручје општине Теслић нису исказани у неким другим документима, а имају свој значај на економска кретања, даје се статистички приказ свих важнијих показатеља табеларно. Искуство показује да су табеларни или графички прикази једноставнији за разумјевање, доношење закључака и не захтјевају додатно наративно објашњење.

Подаци о попису становништва у Босни и Херцеговини из 2013. године за подручје општине Теслић дјелимично су презентовани у Стратегији развоја општине Теслић 2018-2027. година. У наредним табелама дат је преглед свих података који су од важности за економски развој једне заједнице, а до којих се дошло током посљедњег пописа. Подаци су од значаја јер се на основу истих могу уочити промјене које су настале до 2019. године (задњи објављени статистички подаци Републике Српске).

ЗВАНИЧНИ ПОДАЦИ ПРЕМА ПОПИСУ 2013. ГОДИНЕ¹

1. Становништво према старости и полу

Пол	Укупно	Старост					
		0-15	15-29	30-49	50-64	64 и више	Просјечна старост
Укупно	37236	5931	6795	9736	8453	6321	40,82
Мушки	17894	3080	3458	4789	3982	2585	39,20
Женски	19342	2851	3337	4947	4471	3736	42,33

2. Становништво према етничкој/националној припадности и полу

Пол	Укупно	Бошњаци	Хрвати	Срби	Остали	Не изја- шњава се	Непознато
Укупно	37236	6887	1346	28166	454	339	44
Мушки	17894	3387	581	13545	222	136	23
Женски	19342	3500	765	14621	232	203	21

3. Становништво према вјероисповјести и полу

Пол	Укупно	Исламска	Католичка	Православна	Агностик /Атеист	Остали/не изјашњени
Укупно	37236	6932	1292	28140	204	668
Мушки	17894	3410	552	13523	104	305
Женски	19342	3522	740	14617	100	363

4. Становништво старо 10 и више година према писмености и полу

Пол	Укупно	Неписмено	Проценат неписмених	Непознато
Укупно	33369	1980	5,93	346
Мушки	15840	227	1,43	124
Женски	17529	1753	10,00	222

5. Становништво старо 15 и више година према највишој завршеној школи и полу

Пол	Укупно	Без икаквог образов.	Непотп уно основно образ.	Основна Школа	Средња школа	Спец. Након средње школе	Виша школа и I степен факулте та	Висока школа (факултет академија универз.)
Укупно	31305	3299	4433	7412	14063	170	577	1351
Мушки	14814	471	1551	3540	8090	138	335	689
Женски	16941	2828	2882	3872	5973	32	242	662

¹ Извор: Градови и општине Републике Српске 2020. године публикован децембар 2020. године

6. Становништво старо 10 и више година према компјутерској писмености и полу

Пол	Укупно	Ком.писмена лица	Дјелимично познају рад на рачунару	Комп. неписмена лица	Непознато
Укупно	33369	8235	8023	16866	245
Мушки	15840	4320	4041	7369	110
Женски	17529	3915	3982	9497	135

7. Радно способно становништво према статусу у активности и полу

Пол	Радно способно становништво	Радна снага укупно	Запослени	Незапослени	Економски неактивни
Укупно	31305	12603	9617	2986	18702
Мушки	14814	8000	6091	1909	6814
Женски	16491	4603	3526	1077	11888

8. Лица са потешкоћама према полу (вид, слух, ход, памћење или концентрација, одјевање и одржавање хигијене, комуникација и са више потешкоћа)

Пол	Укупно
Укупно	3562
Мушки	1683
Женски	1879

9. Домаћинства према броју чланова

Укупно	Један члан	Два члана	Три члана	Четири члана	Пет и више чланова	Просјечан број чланова
13255	3060	3602	2559	2147	1887	2,81

10. Домаћинства која обављају пољопривредне активности

Укупан број домаћинства	Број домаћинства која обављају пољопривредну активност	Број домаћинства која обављају пољопривредну активност и продају производе на тржишту
13255	7062	576

Попис становништва представља организовано прикупљање разних података о становништву које у одређеним временским размацама или по потреби проводи једна држава. Из наведене дефиниције, као и из презентованих резултата уочљиво је да је овдје суштински ријеч о попису становништва који се у одређеном временском периоду налазио у мјесту пребивалишта и прикупљања других података од тог становништва. Лица која се у тренутку пописа нису налазила у мјесту пребивалишта нису пописана као ни други подаци који су се прикупљали. У

прилог овој чињеници говоре и подаци о броју становника на подручју општине Теслић који је према попису 37236, док је на локалним изборима 2012. године право гласа имало (при чему треба водити рачуна да овај податак обухваћа само пунољетне особе) 42313 особа. Код израчуна радно способног становништва од укупног броја становника према попису одузет је само број лица старости до 15 година, а не и лица преко 65 година и више што није у складу са методологијом којом се врши прерачун стопе запослености, незапослености, активности. Број запослених лица према попису је 9617 док је он према подацима Пореске управе Републике Српске за 2013. годину био 6228. Све наведено указује да у држави попут Босне и Херцеговине подаци пописа су тешко примјењиви када је потребно доносити планове, програме и друге документе којима се уређује економски, али и социјални апсект живота њених становника. Један сегмент пописа на који је потребно такође указати пажњу јесте писменост становништва Општине. Овдје је заиста забрињавајући податак да од укупно пописане женске популације чак 10% се изјаснило као неписмено, док је код мушке популације тај проценат 1,43%. Овај податак је забрињавајући како са социјалног тако и економског аспекта.

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ 2019. ГОДИНА²

11. Општи показатељи

Процјена укупног становништва средина 2019.г.	Број запослених	Број лица која траже запослење	Просјечна нето плата	Огранична површина, ха
36068	7386	2746	709	18592

12. Природни прираштај и унутрашње миграције становништва у општини Теслић за период 2015-2019. година

Опис	2015	2016	2017	2018	2019	Укупно
Процијењени број становника	36945	36778	36584	36315	36068	-
Природни прираштај	-155	-125	-182	-184	-145	-791
Унутрашња миграциона кретања	- 46	- 10	- 69	-104	-61	-290
Укупно смањење становника	-201	-135	- 251	-288	-206	-1081

13. Процјене становништва, према полу и старости – 2019. (средином године)

² Извор података Градови и општине Републике Српске 2020. године публикован децембар 2020. године обухваћа податке за 2019. годину. Из наведеног разлога гдје год је то било могуће коришћени су доступни подаци за 2020. годину из других извора као што су Општинска управа, ПУРС, ЗЗЗ РС и други.

Пол	Укупно	Старост					
		0-15	15-29	30-49	50-64	64 и више	Просјечна старост
Укупно	36068	5458	6404	9255	7717	7234	42,18
Мушки	17326	2880	3321	4572	3569	2984	
Женски	18742	2578	3083	4683	4148	4250	

Општина Теслић биљежи константан пад свог становништва, што смањењем природног прираштаја (већи број умрлих од рођених) и унутрашњом миграцијом становништва (пресељење у друге општине). Од 2015. до 2019. године умрло је 791 становник више него што је рођено беба, те је сваке године у посматраном периоду тај тренд био негативан. У истом посматраном периоду се 290 становника Теслића одселило више него што се доселио (само унутрашња миграциона кретања). Према датим подацима, становништво општине Теслић се у посматраном периоду смањило за 2,9% (однос укупног становништва /умрли/ миграције према резултатима пописа) и већи је за 0,7% у односу на период 2013-2017. година. Када се посматрају статистички подаци о броју становника у односу на попис из 2013. године број становника смањен је за 3867, односно мањи је за 10,4%. Разлози за миграцију су бројни од образовања и запошљавања до потраге за бољим квалитетом живота.

Међутим, овде је потребно поново указати на „непоузданост“ статистичких података, а који представљају основ за креирање многих политика. Наиме, 2020. године одржани су локални избори. Према званичним подацима које објављује Централна изборна комисија право гласа имало је 44223 становника општине Теслић, што је за 1910 више него 2012. године. Ако узмемо у обзир да је број малољетних лица 2019. године био 6647 (лица старости према процјени од 0-14 година и ученици средњих школа 2018/2019), долазимо до податка да је укупан број становника Општине већи од 50000. Разлика између процјењеног и „стварног“ броја становника (лица са правом гласа на бирачком списку и малољетна лица) је 14802 становника, што је 41% од процјењеног броја становника. Овај показатељ је сувише озбиљан, а не придаје му се пажња како са социјалног тако и са економског аспекта.

14. Број ученика у основним и средњим школама на подручју општине Теслић

Општина	Школска година	Основне школе		Средње школе	
		број школа	ученици укупно	број школа	ученици укупно
Теслић	2014/2015	31	3435	2	1463
	2015/2016	30	3478	2	1345
	2016/2017	30	3332	2	1313
	2017/2018	30	3179	2	1235
	2018/2019	31	3241	2	1189
	2020/2021	31	н/а	2	1159

Извор: Одсјек за друштвене дјелатности Општине Теслић

15. Укупан број ученика који су завршили основну и средњу школу на територији општине Теслић

Општина	Школска година	Број ученика који су завршили основну школу	Број ученика који су завршили средњу школу
Теслић	2014/15	358	467
	2015/16	385	374
	2016/17	379	360
	2017/18	380	361
	2018/19	358	329

Извор: Одсјек за друштвене дјелатности Општине Теслић

На подручју општине Теслић образовни процес реализује се кроз осам централних и 23 подручне основне школе и двије средње школе.

Број ученика у основном и средњем образовању се из године у годину смањује, у школској 2020/2021. години у средње школе је уписано 1159 ученика што је за 2,5% мање у односу на школску 2019/2021 годину, а 21,1% у односу на 2014/2015. годину. Самим тим се и број ученика који завршавају средњошколско образовање и који представљају радни потенцијал локалне заједнице смањује сваке године.

16. Број уписаних и дипломираних студената са пребивалиштем у општини Теслић

Општина	Година	Уписани студенти	Дипломирани студенти
Теслић	2014/2015	876	109
	2015/2016	871	114
	2016/2017	849	84
	2017/2018	819	101
	2018/2019	729	80

Извор: Градови и општине Републике Српске 2020. године

У високом образовању тренд пораста средњошколаца који након завршене средње школе уписују факултет трајао је од 2010-2014. године, након чега долази до константног смањивања. Разлог том су свакако миграциона кретања и негативан природни прираштај. Битно је напоменути да је у укупном броју уписаних студената већи број жена у односу на мушкарце, те када се анализирају и подаци о укупној запослености/незапослености очито је и веће учешће жена са завршеним вишим степеном образовања у односу на мушку популацију.

Неравнотежа између понуде и потражње на тржишту рада карактеристична је за земље у транзицији. Она представља неусклађеност структуре односно неусклађеност између понуде и потражње за радном снагом у погледу занимања и образовања, квалификација или вјештина и компетенција. Највећи број незапослених према подручјима рада (ако не рачунамо лица без занимања) је евидентиран у трговини, угоститељству, просвјети. Несинхронизација између привреде и образовања је један сегмент одлике незапослених образовних профил

2. ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ

ПЕРСПЕКТИВЕ МАКРОЕКОНОМСКИХ КРЕТАЊА 2021-2023. ГОДИНА

Пројекција макроекономских кретања у Босни и Херцеговини (БиХ) Вијећа министара, Дирекција за економско планирање креирана је средином 2020. године под претпоставком да ће се до краја године стабилизovati пандемија, а тиме и њен утицај на економска и монетарна кретања.

Кључно упориште за кретање макроекономских параметара у БиХ у периоду 2021-2023. година представља побољшање екстерног окружења. Међутим, међународне финансијске институције још увијек нису званично публиковале било који документ који би квантификовао дужину трајања COVID-19 и економска кретања за период 2021-2023. године. С тога, предуслов реализације наведених пројекција представља превазилажење новонасталих околности у кратком року, побољшање међународног економског окружења као и имплементација структурних реформи у земљи како би се ојачао допринос интерних динамика у економском расту у БиХ.

Под претпоставком материјализације наведених околности према пројекцијама ДЕП-а у периоду 2021-2023. година у БиХ се очекује наставак тренда економског раста од око 3% на годишњем нивоу (2021: 2,8%, 2022: 3,1% и 2023: 3,2%). Претпоставља се да би кључни ослонац економског раста током овог периода требала представљати домаћа тражња. Наиме, повећање укупне економске активности у земљи уз очекивано повећања индустријске производње и грађевинских радова праћено повећањем броја запослених и прихода од извоза требало би резултирати повећањем расположивог дохотка грађана, а самим тим и повећањем приватне потрошње која ће као и претходних година представљати кључни ослонац економског раста. С друге стране, имајући у виду висок ниво јавне потрошње у оквиру БДП-а у БиХ и напоре који се улажу кроз процес фискалне консолидације у БиХ током овог периода очекује се постепена стабилизација јавних финансија кроз смањење јавних расхода и истовремено повећање јавних прихода како би се ограничио раст јавне потрошње. Тако се у периоду 2021.-2023 очекује тек благи раст јавне потрошње од 0,6% на годишњем нивоу, а повећање укупних инвестиција по просјечној годишњој стопи раста од око 7,5%. Пројекти у оквиру изградње путне инфраструктуре и енергетски пројекти, као и расположивост средстава код међународних финансијских институција би уз адекватну и правовремену имплементацију истих могли резултирати годишњим повећањем јавних инвестиција од преко 10%. Тако би у средњорочном временском оквиру ниво јавних инвестиција у оквиру БДП-а у БиХ био повећан на око 3,5% БДП-а. У том случају у БиХ се може очекивати пројсечни годишњи раст извоза од око 5,6% при чему би пројицирани раст роба и услуга био прилично уједначен. Тако би током овог периода захваљујући овом извозном расту удио извоза у БДП-у био повећан на са 40,5% у 2021. години на око 44% на крају 2023. године. С друге стране, очекује се да би се увоз у овом временском периоду требао кретати по нешто споријој

годишњој стопи раста од 4,3%. Током овог периода очекује се прилично избалансиран раст увоза роба и раст увоза услуга. Посљедица оваквог кретања увозног раста удио увоза би био повећан са 53% БДП-а у 2021. години на око 56,5% на крају 2023. године. Нешто снажнији раст извоза у односу на раст увоза у средњем року би резултирао постепеним смањењем вањскотрговинског дефицита односно неутралним доприносом економском расту, док би покривеност увоза извозом закључно са 2023. годином требала износити око 77%. Уз бољу пословну климу, како у БиХ тако и у окружењу и земљама ЕУ, очекује се повећање броја запослених лица у периоду 2021-2023. године од 1,5- 2,3% г/г уз истовремено смањење броја незапослених лица, али и наставак увећања нето плата од 2%-3% г/г. Пројекције инфлације у БиХ у периоду 2021-2023. године су засноване на промјенама цијена сирове нафте на свјетском тржишту, цијенама хране, акцизама на одређене производе, цијенама комуналија и сл.

Према пројекцијама ИФО института цијена сирове нафте у 2021. години би могла бити већа у односу на 2020. годину (око 13,8% г/г), а инфлација у еурозони би могла износити око 0,7%. ЕЦБ у својим пројекцијама очекује нешто бржи раст инфлације у 2021. години у односу на претходну годину од 1,4% уз скоро исти ниво цијена сирове нафте. У 2022. години цијена сирове нафте такође би остала готово непромијењена у односу на претходну годину, а инфлација у еурозони би износила 1,6%. Под претпоставком да цијена хране умјерено расте као и цијене комуналија у периоду 2021-2023. године у БиХ се може очекивати раст цијена од 1,2%-1,4%. Поред тога, инфлацију у БиХ ће такође детерминисати период спровођења акцизне политике на цигарете и дуван (хармонизација са ЕУ легислативом).

Даља истраживања која су спровеле међународне организације указују на сљедеће чињенице које су од значаја за будућа макроекономска кретања у БиХ. Међународне рејтинг агенције Moody's Investor Service i Standard and Poor's (S&P) потврдиле су кредитни рејтинг БиХ „Б3“ (Moody's) и Б (S&P) са стабилним изгледима. Треба нагласити да су ови кредитни рејтинзи само једну степену изнад посљедњих категорија. Ипак, аналитичари Moody's упозоравају да до смањења кредитног рејтинга може доћи у случају фискалног погоршања, повећања ризика ликвидности, као и у случају застоја или одступања од реформске агенде, укључујући и снажну интеграцију БиХ у ЕУ, док аналитичари и аналитичарке S&P - а сматрају да до смањења кредитног рејтинга може доћи ако економски и буџетски трошкови пандемије буду већи него што се тренутно предвиђа и ако, у хипотетичком сценарију, стабилност домаћег финансијског система знатно ослаби у случају дуготрајног погоршања квалитета активе и трајне конверзије депозита у девизе. Значајан изазов који може угрозити буџетску стабилност у наредним годинама јесте повећани број пензионера у БиХ. У периоду јануар – јули 2020. године нето повећање броја пензионера износило је 9.364. Такође, у истом периоду, за финансирање издатака за пензије издвојено је 74,3 милиона КМ више него у истом периоду 2019. године. Пројекције показују значајан пораст и броја пензионера и издатака за пензије наредних година, због неповољне старосне структуре становништва. Додатни изазов за дугорочни економски опоравак

представља исељавање становништва из БиХ, које је интензивирано посљедњих неколико година. Према подацима Еуростата, у периоду 2014. – 2019. за грађане БиХ издато је 226519 првих дозвола по неком од основа уз одређену дужину трајања у ЕУ. Од овог броја, само у посљедње двије године издато је 125137 дозвола. Масовно исељавање из БиХ, које је успорено због пандемије болести COVID-19, може у значајној мјери успорити будући економски опоравак и развој БиХ, јер државу напуштају особе млађе животне доби, које требају бити носиоци економског развоја, што се види и по структури радне снаге, гдје је 41,6% свих запослених у БиХ старије од 50 година.

Примјеном регресионог модела на основу кретања извоза и потрошње према кварталима од 2008. до 2019. године и утицаја на БДП могуће је извршити сљедеће процјене, посебно када је ријеч о поврату на стање прије пандемије.

На основу регресионог модела за 2021. и 2022. годину процјењен је раст извоза од 10% на годишњем нивоу у односу на претходну годину. Ако би због јачања иностране потражње дошло до пораста извоза од 10% на годишњем нивоу у 2021. години, БДП би порастао за 4,1% у 2021. години те 4,3% у 2022. години, што би значило да бисмо се вратили на стање прије пандемије половином 2022. године. Ако раст извоза ипак буде мањи од очекиваног, тако да расте стопом од 5% годишње у 2021. години те 7% у 2022. години, у том случају ће БДП расти 2,1% у 2021. и 3,0% у 2022. години. У овом случају економија БиХ би се вратила на стање прије пандемије у првом кварталу 2023. године.

Међутим регресиони модел који је у обзир узео период од 2008-2019. године има значајан недостатак из једноставног разлога што се читав свијет суочава са великом непознаницом а то је: када ће се пандемија окончати или барем ставити под контролу? Стога је веома упитна свака средњорочна, а камо ли другорочна пројекција макроекономских кретања једне државе. Када је ријеч о БиХ нека од макроекономских кретања су и у нормалним околностима тешка за предвиђање имајући у виду све социјалне, економске, политичке и друге односе, а по којима је БиХ не специфична, већ препознатљива.

ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ КОНТЕКСТ

Индустрија је у Теслићу увијек била окосница читаве привреде и носилац локалног развоја, а и данас она има веома значајно мјесто у животу локалне заједнице првенствено због традиције, постојећих привредних ресурса на које се наслања и бројности запошљавања. Досадашњи развој привреде био је претежно наслонен на природне ресурсе којима општина Теслић располаже. Обзиром да је покривеност општине шумом 63%, дрво представља највећи природни ресурс, а самим тим и основу на којој је настао и град Теслић. У структури шума доминирају високе шуме са природном обновом (34.401 ха) што довољно говори о овом значајном природном ресурсу. Други по значају ресурс су љековите минералне воде на основу којих се развио здравствени туризам са Бањом Врућицом као изванредним привредним потенцијалом. Пољопривредно земљиште је увијек

значајан природни ресурс, а поготово за општину која припада брдскопланинском подручју. Чак 34,5 % укупног земљишта општине Теслић (29.182 ха) је пољопривредно земљиште. Од тога 19.947 ха, или 68,4 % укупног пољопривредног земљишта су оранице, што је велики ресурс у могућностима производње хране, поготово биолошки здраве хране. Минералне сировине на подручју општине Теслић су већ одавно истраживане и експлоатисане. У функцији су били рудник мрког угља и рудник магнезита. Поред ова два минерала утврђено је и постојање лапорца као сировине за цементну индустрију, затим доломита као сировине за грађевинску индустрију, гранита као изванредног грађевинско-архитектонског камена, кречњака као најчешћег налазишта грађевинског камена и шљунка и пијеска као „усорског производа“ који се стално обнавља.

Водеће гране привреде су дрвна, метална, текстилна, грађевинска, хемијска индустрија и туризам. Носиоци привредне активности (рангирани према броју запослених) су: „Шкребић Company“ д.о.о., ХИ „Дестилација“ а.д., ЗТЦ „Бања Врућица“, „Елград“ д.о.о., „Drvo commerce“ д.о.о., „Девих текстил“ д.о.о., „Интерлигнум“, „Градитељ“ а.д.

Наведени подаци су константа осим што су могуће промјене код носиоца привредног развоја, али искључиво везано за број запослених. Број запослених је у директној вези са пандемијом која је са собом донијела смањење пословних активности. Највеће проблеме у раду осјетиле су дјелатности из области туризма, угоститељства, јавног превоза и личних услуга. Примјера ради, у периоду март-мај 2020. године потпуну обуставу рада имало је 337 предузетника, 100 предузетника и даље има ограничено пословање, а крајем марта 2021. године поново је био потпуно забрањен рад за 172 предузетника. Говори се искључиво о предузетницима обзиром да дозволу за њихов рад издаје надлежни орган општинске управе. Број привредних субјеката којима је пословање отежано је далеко већи и сви се суочавају са различитим проблемима. Међутим, иако је економски аспект за сваку локалну заједницу од посебног значаја, приоритет је свакако очување здравља људи. На подручју општине Теслић од априла 2020. до почетка априла 2021. године регистровано је 1114 лица позитивних на корона вирус. Нажалост 64 лица су у овом периоду преминула, и то је свакако највећи губитак за нашу локалну заједницу. Губитак у економском смислу који је изазвала пандемија још увијек је непознаница на глобалном плану, али сваки привредни субјект је у могућности да квантификује своје губитке. Примјера ради, од укупног броја обољелих од корона вируса према статистици 2/3 су радно способна лица. Ако примјенимо овај податак на регистрована обољела лица на подручју Теслића, онда су то 742 радно способна лица која су минимално одсуствовала са свог посла 10 дана, што је губитак од 7420 радних дана. Просјечна бруто плата у РС на крају 2019. године је 1.057,00 КМ, што је по радном дану (просјек 23 радна дана) 46,00 КМ, онда је само овај губитак 341.000,00 КМ. Наравно, овај губитак је само симболичан примјер губитака који погађају пословну заједницу, утичу на економски развој Општине и животни стандард грађана. Економски аспект локалне заједнице у наредном периоду свакако ће и даље бити обиљежен пандемијом, а сада већ и

имунизациојом која је отпочела на подручју Општине.

Током 2019-2020. године представници Општинске управе Теслић обавили су више разговора са представницима привреде, обавили анкетирања и израдили различите анализе како за потребе рада саме Општинске управе тако и за потребе учествовања у различитим пројектима финансираним од стране донатора. Током 2020. године, а пракса је настављена и у првом кварталу 2021. године контакти су обављани у складу са епидемиолошким мјерама те није било значајнијих окупљања представника привредног живота Општине. Међутим, комуникација је ипак постојала посебно у дијелу који се односио на спровођење мјера које су прописивали републички/општински кризни штаб, мјера подстицаја привреди са нивоа Владе РС и Општинске управе, као и добијање информација о утицају пандемије на пословање привреде. Кроз све наведене видове контаката и размјена информација дошло се до закључка да је тренутно највећи проблем управо пандемија која је довела до ограничених пословних активности, смањења тржишта, отежаног кретања људи и роба, повећаних трошкова услед примјене обавезних заштитних средстава и одсуствовања запослених до потпуне обуставе рада у одређеним привредним дјелатностима. Иако су у претходним годинама послодавци као проблем најчешће наводили проблем са недостатком квалитетне радне снаге, у периоду од почетка пандемије велики број послодаваца се суочавао са проблемом да није у могућности да сервисира обавезе за постојеће раднике. Највећи број послодаваца је чинио напоре да задрже постојећи број радника очекујући да ће пандемија бити ограниченог рока трајања али и услед бојазни да по успостављању нормални протока људи и роба неће имати адекватну радну снагу за наставак пословања.

У контактима са становницима Теслића, запосленим и незапосленим, њихов највећи проблем је висина плате којом су изразито незадовољни и услови рада (непоштовање права из радног односа посебно у погледу радног времена, годишњег одмора, боловања и др.), а потом долазе други фактори попут политичке и правне несигурности, лошег здравства, образовања и друго. Другу групу фактора по правилу наглашавају особе које су запослене и које зарађују изнад просјечне нето плате РС. Током размјене информација са представницима ЗЗЗ РС Биро Теслић такође су прикупљене информације које указују да апсолутно не постоји интерес незапослених лица за рад код одређених послодаваца, а провјером разлога утврђено је да су то опет веома мале и нередовне плате, а често све праћено кашњењем у плаћању обавеза које проистичу из радног односа. Овакво виђење проблема није пуно измјењено ни у периоду пандемије, осим повећане бојазни од губитка запослења обзиром да је могућност одласка у иностранство максимално смањена. Из добијених одговора намеће се закључак да велики број становника Општине и даље има тежњу да свој радни ангажман, а у великом броју случајева и живот комплетних породица изван наше Општине те да само чекају да се поново успоставе колико толико нормални услови живота како би отишли.

3. ТРЖИШТЕ РАДА

ПОСЛОВНИ СУБЈЕКТИ

У општини Теслић, према подацима Пореске управе Републике Српске на дан 31.03.2021. године, било је 2704 пословних субјеката и то у форми основне дјелатности 2008, додатне дјелатности 243 и 436 пословних јединица (нескладна евиденција 17). Укупан број запослених у пословним субјектима који послују на подручју Општине је 7102.

17. Број пословних субјеката и њихових запослених општина 31.03.2021.

	Тип обвезника	Предузетници	Правна лица	Укупно
2.	Бр. регистрованих пословних субјеката- основна дјелатност/основно предузеће	1.315	693	2.008
3.	Бр. регистрованих пословних субјеката- додатна дјелатност	243	0	243
4.	Бр. регистрованих пословних субјеката- пословне јединице	132	304	436
5.	Нескладне евиденције	1	16	17
6.	Укупан бр. пословних субјеката (2+3+4+5)	1.691	1.013	2.704
7.	Бр. запослених – основна дјелатност сједиште на општини	1.208	5.279	6.487
8.	Бр. запослених – допунска дјелатност сједиште на општини	53	0	53
9.	Бр. запослених сједиште ван општине	6	556	562
10.	Укупан број запослених(7+8+9)	1.267	5.835	7.102

Легенда:

2- за предузетнике убрајају се само предузетничке радње (основне ЈИБ-ове) чијим власницима је то основна дјелатност регистровани на одређеној општини; за правна лица само основни ЈИБ-ови регистровани на одређеној општини

3- за предузетнике убрајају се предузетничке радње (основни ЈИБ-ови) регистровани на одређеној општини, чијим власницима је то додатна дјелатност; за правна лица ово је увијек 0 јер ова категорија нема смисла

4- за предузетнике убрајају се пословне јединице (под- ЈИБ-ови) предузетничких радњи, регистровани на одређеној општини; за правна лица пословне јединице (под- ЈИБ-ови) регистровани на одређеној општини

5- ради се о предузетницима и правним лицима која имају пријављене раднике на датој општини, али немају регистроване организационе јединице на тој општини

7- број запослених у предузетничким радњама/правним лицима са сједиштем на општини за коју се ради извјештај, којима је по доступним подацима то основна дјелатност и којима је иста општина општина рада (одговара послодавцима из колоне 2)

8- број запослених у предузетничким радњама/правним лицима са сједиштем на општини за коју се ради извјештај, којима је по доступним подацима то додатна дјелатност и којима је иста општина општина рада (одговара послодавцима из колоне 3)

9- број запослених у предузетничким радњама/правним лицима са сједиштем ван општине за коју се ради извјештај, а којима је по ЈСНД општина рада општина за коју се ради извјештај

10- укупан број запослених (сума броја запослених у претходне три категорије)

Извор: ПУРС 31.03.2021., прилагођено

Према критеријумима из Одлуке Владе Републике Српске за утврђивање степена развијености, општина Теслић је сврстана у ред развијених општина, док је до 1992. године, сврставана у ред средњеразвијених привредних средина. Томе је првенствено допринио развој индустрије у дрвопреради, хемијској индустрији, металопрерађивачкој индустрији и индустрији обуће и текстила, те развој грађевинарства, саобраћаја и трговине.

Подаци о пословању привредних друштава на подручју Општине биће презентовани у посебној информацији која ће бити презентована Скупштини општине Теслић.

По броју предузетника Теслић се налази на деветом мјесту у Републици Српској, и има приближно исто учешће у укупном броју предузетника као и у укупном броју становника у РС према попису 2013. то износи 3,18%).

18. Број предузетника по одабраним општинама

Општина/Град	Активни предузетници			
	2018.	2019.	2020.	31.03.2021.
Бања Лука	4169	4298	4420	4540
Бијељина	1801	1767	1779	1846
Приједор	1356	1393	1376	1391
Градишка	998	1031	1001	1028
Добој	934	956	942	957
Лакташи	765	773	771	789

Зворник	743	770	755	767
Прњавор	639	666	672	683
Теслић	610	646	627	638
Укупно РС	20424	20999	20920	21495

Извор: Одсјек за привреду Општине Теслић, прилагођено

У протеклим годинама постоје благе осцилације у регистрацији предузетника на подручју Општине. Мањи пад ја забиљежњн у 2020. години када долази до одјаве одређених дјелатности, али и тренд раста у прва три мјесеца текуће године. Према подацима ПУРС предузетници са 31.03. 2020. године запошљавали су 1267 радника (укуључујући и пословне јединице предузетника из других општина и додатне дјелатности).

О оствареним укупним резултатима привреде општине Теслић, која обухвата привредна друштва и предузетнике, није могуће говорити из разлога значајног кашњења у објави статистичких података што је један од великих недостатака приликом планирања. Подаци о њиховом пословању биће презентовани у посебној информацији по прибављању података од АПИФ-а.

Укупан број регистрованих пољопривредних произвођача, тј. произвођача за тржиште у 2019. години је 755, а у 2020. години 781 што указује на тренд раста броја пољопривредних газдинстава која се опредјељују за тржишну пољопривредну производњу³. Анализом структуре пољопривредне производње евидентно је утврђено да је производња млијека у стагнацији као и производња у свињогојству и овчарству. Све већа опредјељеност како по броју произвођача тако и подизању нивоа интезитета производње је у производњи јагодастог воћа и поврћа и корнишона.

ЗАПОСЛЕНИ

У посљедњој деценији на тржишту рада очитовао се тренд да и упркос повећању броја привредних субјеката и добром пословању у кључним секторима локална економија не може осигурати довољан број радних мјеста за постојећу понуду радне снаге и младе који улазе на тржиште рада. Међутим, када се пажљиво прате трендови уназад двије године уочава се драстична промјена која се огледа у недостатку активне радне снаге са потребним квалификацијама у складу са захтјевима послодаваца. Различита истраживања која су спроведена на државном, ентитетском и локалном нивоу указују да је оваква неповољна ситуација идентична у скоро свим локалним заједницама, а да је основни разлог одлив радне снаге у друге државе, гдје се као основни циљ показује потреба за побољшањем властите финансијске ситуације али и потреба за осјећајем стабилности и правне

³ Податак о броју регистрованих пољопривредних произвођача у облику комерцијалних и некомерцијалних породичних пољопривредних газдинстава добијен је из базе АПИФ-а (Одсјек за пољопривреду). Међутим, сва регистрована газдинства код АПИФ-а нису уједно регистрована у ПУРС те у складу с тим не плаћају припадајуће обавезе, а значајан број њих и даље је пријављен као незапослено лице и остварују сва права из области осигурања.

сигурности. Овај тренд је прекинут са појавом вируса COVID-19 и затварањем великог броја државних граница као и смањења пословних активности у земљама попут Словеније, Њемачке, Аустрије, Италије које су биле најчешћа одредишта становника Општине у потрази за бољим животом. Чињеница је да је ипак и у овом пандемијском периоду и даље било одлазака, односно да је дошло до смањења броја незапослених лица и новопријављених на евиденцији 333 РС.

У анализи тржишта рада које је обухватило истраживање података о броју запослених, незапослених и евидентираних на Заводу, уочена су значајна одступања у погледу квантитативних показатеља као и начина интерпретације истих. У овој анализи кориштени су искључиво подаци ПУРС и 333 РС.

19. Кретање запослености 2007- 2020. година

Извор: Анализа економских индикатора општине Теслић за период 2007-2013.године. и ПУРС, прилагођено

Запосленост у Теслићу је имала тренд опадања у периоду од 2007. до 2013. године. У поменутом периоду запосленост је опала за 11,7%. Међутим, од 2012. до 2013. године забиљежено је повећање запослености за 2,38% или 145 радника. Број запослених у 2013. години био је 6228. Тренд раста запослености је настављен у периоду 2013/2015. Број запослених на крају 2015 .године био је 7003 што је за 775 више у односу на 2013. (2014.- 548, 2015. – 227 ново запослених), односно за 11% више. На крају 2016. године број запослених је био 7512, а на крају 2017. године 7766, што је повећање за 254 новозапослена. Повећање запослености је евидентно и у 2018. години, те према подацима ПУРС број запослених у новембру 2018. године је 7940, што уједно представља и највећи број запослених у послеријатном периоду. На жалост од 2019. године почиње тренд пада запослености при чему не постоје релевантни подаци који су то разлози. Један од разлога који се често спомиње у различитим истраживањима је одлазак становништва у иностранство, односно вањске миграције. Пад запослености у 2020. години је испод очекиваног имајући у виду цјелокупну ситуацију са пандемијом. Претпоставка је да ће се тек половином текуће године моћи сумирати утицај пандемије на пад запослености. Резимирајући тренутно стање и упоредне показатеље долази се до закључка да је утицај неповољног економског, социјалног и политичког амбијента до сада имао јачи негативан утицај на пад запослености у односу на пандемију.

ПУРС у својим извештајима сачињава и извјештај 16.01.01. број осигураника по свим видовима осигурања. Овај извјештај се у значајној мјери разликује од података о кретању броја запослених/незапослених који се презентују на основу статистичких извјештаја. У њему су децидно дефинисани видови осигурања по основу којих се утврђује број запослених. Разврставање се врши према општини пребивалишта и према општини запослења. Из табеле је видљива разлика у броју запослених у овисности од основа према коме се утврђују подаци, те је та разлика на дан 31.12.2020. године 297 у корист броја осигураника према општини пребивалишта⁴. Ова разлика је била највећа у 2018. години и након тога има тренд опадања, али то има значајан утицај на укупну запосленост. Када је ријеч о броју запослених лица на подручју Општине (који наравно укључује и лица са других општина који раде у Теслићу) такође постоје осцилације, али су оне у нешто мањем проценту.

20. Подаци о броју запослених

Број запослених			
	2018	2019	2020
Број осигураника према општини запослења	7283	7317	7195
Број осигураника према општини пребивалишта	7940	7615	7492

Извор: ПУРС, прилагођено

Податак о броју запослених према општини пребивалишта суштински указује на број запослених становника једне општине, што је од битног значаја када се утврђују индикатори запослености, а према општини запослења указују на потенцијал пословних субјеката у ангажовању радне снаге. Кориштење показатеља о броју запослених по основу осигурања према општини пребивалишта представља поуздан податак, с обзиром да се пријава запослених врши преко ПУРС. У односу на 30.09.2016. године када је број осигураника према општини запослења био 6994 у 2018. години остварено је повећање од 4,14% што указује на раст потенцијала домаћих пословних субјеката.

Сумирањем података добијених од ПУРС на мјесечном нивоу могуће је пратити кретање запослености свих лица којима је заснован радни однос у складу са законским одредбама што подразумева благовремено подношење пријаве надлежној јединици ПУРС.

⁴ Овај податак означава број лица са пребивалиштем на општини Теслић који су запослени у другим општинама у БиХ.

21. Кретање запослености у складу са пријавама ПУРС

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА ПОРЕСКА УПРАВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ Број осигураника према општини пребивалишта		
Датум	Број запослених	Разлика
31.12.2015.	7473	+379
31.01.2016.	7363	-110
30.09.2016.	7646	+283
31.12.2016.	7512	-134
31.03.2017.	7540	-28
30.09.2017.	7752	+212
31.12.2017.	7766	+14
30.04.2018.	7897	+131
30.11.2018.	7940	+43
31.12.2019.	7615	-325
31.12.2020.	7492	-123

Извор: ПУРС, прилагођено.

У односу на презентоване податке прикупљене од ПУРС подаци које презентује Републички завод за статистику РС у својим билтенима се значајно разликује од приказаног што је уочљиво из наредне табеле.

22. Подаци о броју запослених РЗС РС

Запослена лица	2015	2016	2017	2018	2019
Укупно	6448	6904	7253	7399	7386
Мушки	3608	3817	4013	4027	3906
Женски	2840	3087	3420	3372	3480

Извор: РЗСРС, Билтен 2020.

Иако су се приликом израде АПЗ-а користили подаци ПУРС-а као мјеродавнији (наравно у мјери у којој су били доступни за одређене временске периоде) подаци које презентује РЗСРС су интересантни са аспекта приказа запослених према полу. Евидентно је да је учешће запослених жена у константном порасту од 2015-2019. године значајно повећано, чак за 22,5%, док је у исто вријеме учешће запослених мушкараца имало раст од 8,3%. Претпоставка је да је ово повећање у директној вези са повећањем производних капацитета у области прераде текстила, коже и обуће.

БРУТО И НЕТО ПЛАТЕ

Нето плате у Теслићу су од 2007. до 2013. године порасле за скоро 30%. Највећи дио тог раста се односи на 2008. годину када је просјечна нето плата порасла за скоро 20%. Међутим, просјечна нето плата у Теслићу је и тада била мања за 26% у односу на РС, односно 27% у односу на БиХ, што је значило да је радник у Теслићу у просјеку за толико јефтинији од остатка РС и БиХ. Благих повећања нето плате у Теслићу било је током 2014. и 2015. године, након чега је дошло до стагнације па чак и мањег пада. Закључно са 2017. годином просјечна нето плата у Теслићу је износила свега 628,00 КМ и била је за 32,3% мања у односу на просјечну нето плату у РС. У односу на 2017. годину бруто плате у Теслићу имале су раст од 12,9% што је утицај промјена у начину обрачуна бруто плата, односно повећања неопорезивог дјела плате. И даље је значајно одступање од просјечне бруто плате у Републици Српској и оно износи у 2019. години 29,7%. Република Српска има 7 градова и 57 општина, односно 64 локалне заједнице. Када је ријеч о висини просјечне нето плате Теслић се налази на неславном 60. мјесту, а иза њега су само општине Језеро (605,00), Доњи Жабар (606,00), Купрес (551,00) и Вукосавље (696,00). За разлику од наведених општина, Теслић спада у ред развијених локалних заједница заједно са Бања Луком, Приједором, Добојем, Градишком и другим, док су Језеро и Купрес изразито неразвијене локалне заједнице.

На наредном графиокону приказане су промјене нето и бруто просјечних плата у Теслићу и Републици Српској.

23. Кретање бруто и нето плата у Теслићу у периоду 2007-2017

Извор: РЗС РС, прилагођено

НЕЗАПОСЛЕНОСТ

Према подацима Завода за запошљавање РС Биро Теслић на дан 31.12.2020. године укупан број незапослених (активна понуда радне снаге) је 2297, од чега 1074 жена и 1223 мушкараца, однос 47% : 53%. Разлог овоме је проширење капацитета постојећих привредних субјеката из области текстила и кожарства који традиционално запошљавају женску радну снагу, неопходности да се жене укључују на тржиште рада услед недовољних других извора финансијских средстава за животне потребе.

Ако се од 2407 лица са евиденције активне понуде радне снаге изузму лица до 15 година и лица од 60-65 и преко 65 година (укупно 192) и инвалидна лица (67) која не спадају у циљну скупину особа која су послодавцима „интересантна“ број расположиве активне радне снаге је још мањи, односно он је 2148. Подаци 333 РС не пружају увид у период који лице проведе на евиденцији незапослених, али према подацима из 2018. године број лица која су незапослена преко 60 мјесеци био је 1504 (од чега 855 жена), односно 50,3% у укупном учешћу активне радне снаге. Овај проценат је годинама између 48-52%, па се том аналогијом може доћи до податка да је мање од 1100 лица који представљају активну понуду радне снаге. Показатељ 333 РС са крајем марта указује да је у том мјесецу било новопријављених 151, док је са евиденције брисано 166 лица од чега 84 ради запослења. Очито је да је такав тренд присутан и у протеклим годинама и једино је у децембру 2020. године био мањи број укупно брисаних у односу на новопријављене (110:126).

У односу на 2018. годину (када је дошло до промјена у начину вођења евиденције активне понуде радне снаге) број активних тражиоца посла у 2020. години мањи је за 29,9%. У исто вријеме број запослених није имао овај раст. Овај податак може да указује на миграције становништва, на престанак пријаве и тражења посла посредством 333 РС и остваривање права на здравствено осигурање у складу са новим законским прописима, рад на црно.

24. Кретање незапослености (активни тражиоци посла) на подручју општине Теслић 2015-2020. година

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Број незапослених	4225	3783	3341	2991	2746	2297
Жене	1778	1608	1433	1313	1265	1074

Извор: 333 РС Биро Теслић

СТАРОСНА СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ

Незапосленост по старосној структури има тенденцију смањења незапослености младих, али и повећања учешћа лица старосне групе од 40-5 година.

Број незапослених лица старосне доби од 15-30 година, односно младих, је 22,90% од укупног броја незапослених. Међутим, како је већ раније наведено лица старосне доби од 15-20 година представљају лица са нижим степеном образовања и стручности те су уједно и категорија која је теже запошљива. Иако се проблем запошљавања младих особа истиче константно као један од приоритета свих нивоа власти, евидентно је да је већи проблем у старосној структури од 40 до 60 година са укупно 1222 незапослених на дан 31.12.2020. године, односно 53,2% од укупне незапослености. Ова категорија би требало да буде значајно са већим радним искуством и стеченим вјештинама, а разлози њихове незапослености су различити. Најчешћи разлог је престанак рада услед пропасти привредних субјеката, а животна доб им представља често препреку за рад код новог послодавца.

25. Старосна структура незапослених

Старосна доб	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
15-30	1318	31,20	1057	27,94	898	26,88	721	24,11	660	24,04	526	22,90
30-45	1430	33,85	1305	34,50	1088	32,56	968	32,37	842	30,66	661	28,78
45-65	1477	34,95	1421	37,56	1355	40,56	1302	43,52	1244	45,30	1110	48,32
Укупно	4225		3783		3341		2991		2746		2297	

Извор: 333 Биро Теслић, прилагођено

Подаци приказани у табели указују на консантно смањење расположиве радне снаге до 30 година у укупној понуди, док се на другој страни читује пораст незапослених лица у старосној скупини од 45-65 година.

ОБРАЗОВНА СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ

Ако посматрамо структуру незапослених у општини Теслић према стручној спреми долазимо до података да је на крају 2020. године највише незапослених који имају степен НК, ПК-НСС и КВ образовање, а њихово учешће у укупној незапослености је 65,33% и углавном је у питању мушка радна снага. Женска популација генерално посједује виши степен образовања (најчешће ССС али и ВСС) у односу на мушку популацију.

26. Образовна структура незапослених

Образовање	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
НК	1155	27,34	1065	28,25	937	28,06	867	28,99	794	28,92	638	27,76
ПК-НСС	108	2,56	98	2,59	87	2,61	76	2,54	67	2,44	51	2,22
КВ	1761	41,68	1505	39,78	1320	39,50	1133	37,88	998	36,34	812	35,35
ССС	926	21,92	863	22,81	779	23,32	725	24,24	692	25,20	599	26,08
ВКВ	22	0,52	21	0,56	19	0,56	17	0,57	15	0,55	12	0,53
ВШС	23	0,54	19	0,50	16	0,47	17	0,57	14	0,51	11	0,48
ВСС	220	5,21	2013	5,37	177	5,30	151	5,04	158	5,75	170	7,40
МАСТЕР	6	0,14	7	0,19	5	0,15	5	0,17	8	0,29	4	0,18
МАГИС.	3	0,07	2	0,05	1	0,03	0	0,00	0	0,00	0	0,00
ДОКТОР	1	0,02	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
УКУПНО	4225		3783		3341		2991		2746		2297	

Извор: 333 Биро Теслић, прилагођено

Према подацима 333 Биро Теслић на крају 2020. године најбројнија занимања према степену стручне спреме су била следећа:

- У оквиру трећег степена стручне спреме: продавач, кухар, бравар, столар, конобар и аутомеханичар;
- У оквиру четвртог степена стручне спреме најбројнија занимања су: дрвни техничар, економски техничар, машински техничар, матурант гимназије и угоститељско-туристички техничар;
- У оквиру високе стручне спреме најбројнији су: саобраћајни инжињер, професор разредне наставе, српског и енглеског језика, правници и економисти.

Ови подаци се понављају уназад више године.

Лица са завршеним високим образовањем која се воде као активни тражиоци посла имају учешће у укупној незапослености од 8,06% што је за скоро 3% више него 2018. године. Када се учешће високообразованих у укупној незапослености изрази процентом оно на изглед не представља велики проблем, али када се изврши дубља анализа долази се до закључка да скоро 50% ових лица има квалификацију са којом ће тешко засновати радни однос.

СОЦИЈАЛНИ СТАТУС АКТИВНЕ ПОНУДЕ РАДНЕ СНАГЕ

Социјални статус активне понуде радне снаге представља такође сегмент који је потребно анализирати јер указује како на трендове у запошљавању тако и на економски и друштвени положај незапослених лица. За сваку особу незапосленост је велики проблем, али за особе са инвалидитетом овај проблем је много сложенији. Посљедњих година често се фокус управо ставља на одређене маргинализоване групе и њихово запошљавање, али су резултати скромни.

27. Незапослени радници на евиденцији према социјалном статусу

Опис	Стање 31.12.2016.	Стање 31.08.2017.	Стање 30.11.2018.	Стање 31.12.2019.	Стање 31.12.2020.
РВИ	63	61	49	55	56
Војни мирнодопски	0	0	0	0	0
Инвалиди рада	0	0	0	0	1
Категоризивана	13	13	8	8	7
Цивилни инвалиди	2	2	0	0	1
Остали инвалиди	0	0	0	1	0
УКУПНО	78	76	57	64	65
Учесници рата	678	630	524	503	431
Чланови породица	62	49	53	38	37
Лица са сталним пребивалиштем	3130	2982	2563	2376	1987
Прогнана и расељена лица	137	114	92	80	63
Избјегла лица	11	14	9	9	6
Повратници	504	443	327	280	239
Страни држављани	1	0	0	1	2
Неожењени	1418	1382	1099	1001	790
Ожењени	2179	1999	1752	1605	1397
Разведени	138	127	102	106	81
Удовац-удовица	48	45	38	34	29
УКУПНО	3783	3553	2991	2746	2297

Извор: 333 РС Бори Теслић, прилагођено

4. SWOT АНАЛИЗА

Директне инвестиције су важне за сваку локалну заједницу јер уносе неопходна финансијска средства у локалне економије, иновације и технологије, нова тржишта и нове пословне прилике за локална предузећа, а тиме и повећање запослености. Свака успјешна стратегија локалног одрживог развоја треба да се заснива на стварању такве пословне климе која ће привући инвестиције, чиме се поспјешује отварање нових радних мјеста, задржавају постојеће фирме и подстиче пораст броја нових предузетника. Главна компаративна предност Теслића су њени природни ресурси који се на жалост, у зависности о њиховој врсти, не користе увијек на начин који доприноси цјелокупном економском напретку или се чак уопште не користе (нпр. пољопривредна земљишта).

Значај малих и средњих предузећа огледа се у томе што у доба кризе најлакше опстају, јер се најбрже прилагођавају новонасталим условима. Пружање подршке сектору малих и средњих предузећа и предузетника је сложен посао због ширине и различитости потребних вјештина потенцијалних предузетника и ограничених расположивих ресурса за пружање значајне помоћи. Без обзира на препреке, потребно је створити услове неопходне за развој овог сектора, јер је управо он

покретач развоја и омогућава смањење незапослености путем отварања нових радних мјеста, повећања броја привредних субјеката, супституцију увоза и већу увозну конкурентност домаће привреде.

Подизање свјести о предузетништву и унапређење управљачких способности садашњих и потенцијалних предузетника захтјева промовисање предузетништва кроз: одговарајућу обуку о могућностима коришћења фондова за започињање посла, најповољнијем правном облику предузетништва, поступку регистрације, пореским и другим финансијским обавезама, начину израде бизнис планова, као и самом препознавању предузетничке склоности и пословних идеја. Посебно треба развијати предузетништво у специфичним секторима који су најважнији за економски развој као што су туризам, производња хране, пољопривреда, занатство. Додатна пажња треба да је усмјерена на повећање степена финализације производње у области дрвопрерађивачког и металског сектора.

Снаге	Слабости
- Висок квалитет пружања услуга грађанима - Повољан географски положај општине Теслић и величина територије - Постојање стратешких докумената усвојених од стране Скупштине општине Теслић - Постојање програма о подстицајима и издвајање средстава за стимулисање запошљавања - Постојање подстицаја и субвенција током пандемије са виших нивоа власти - Пословне зоне - Постојање образовних институција - Традиција туризма и дрвопрерађивачке дјелатности	- Рецесија узрокована пандемијом продубљује фрагментираност тржишта рада, што се одражава у врло ниским стопама активности и запошљавања - Недостатак нових инвестиција - Ниске нето плате - Велика заступљеност рада на „црно“ - Недостатак предузетничког искуства код младих и проактивног става - Неадекватне вјештине и компетенције незапослених лица - Недовољно радних мјеста за особе старости преко 45 година - Непостојање активног удружења привредника - Млади високо образовани кадрови се не враћају у општину Теслић након завршеног факултета - Немогућност да се одради приправнички стаж након завршеног школовања
Могућности	Пријетње
- Програми подршке међународних донатора - Развој инфраструктуре - Већа заступљеност предузетништва у обавезном и редовном образовању - Програми за предузетничку едукацију - Поједностављење процедуре за започињање приватног бизниса - Развој веза са дијаспором - Повлачење средстава из ЕУ фондова	- Висок ризик за извозни сектор с обзиром на смањени број уговора о купопродаји производа и потражње ЕУ и држава чланица споразума ЦЕФТА - „Одлив мозга“ и тренд миграција међу свим добним скупинама - Неповољна старосна структура становништва посебно радне снаге - Слабљење привредне активности –

- Постојање државних и међународних програма за развој предузетништва - Модернизација пољопривреде - Регионална сарадња - Смањења одласка младог и радно способног становништва услед глобалних мјера у заштити од пандемије	опасност од настанка технолошких вишкова - Сива економија - Неадекватна фискална политика- повећање пореза и намета привреди - Политичка нестабилност
---	--

На основу анализе економске ситуације и ситуације на тржишту рада уочени су сљедећи кључни проблеми:

- Немогућност утврђивања оквирног периода у коме ће доћи до стабилизације економских и социјалних поремећаја које је изазвала пандемија;
- Негативни ефекти пандемије довешће до рецесије у свим привредним активностима, до повећања цијена, смањења броја запослености, смањења животног стандарда, али и до проблема у функционисању људи као друштвених бића, односно утицаја на ментално здравље становништва; ,
- Изнимно лоши показатељи просјечне нето плате;
- Недовољно развијена пословна инфраструктура;
- Велики удио у укупном броју незапослених чини популација између 40-55 година старости и лица са минималним степеном образовања;
- Недовољни финансијски капацитети на нивоу локалне заједнице за креирање и имплементацију политике запошљавања;
- Неадекватне квалификације незапослених лица.

5. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ ЗА ПЕРИОД 2019–2020. ГОДИНА

Кроз анализу и процјену потреба на терену, а у сарадњи са ЗЗЗ Биро Теслић, имајући у виду искуства из претходног периода, као и кретања у привреди, утврђени су циљеви и задаци политике запошљавања на територији општине Теслић и мјере активне политике којима би се смањила незапосленост и задовољиле потребе послодаваца у смислу ангажовања радника, оспособљавања лица за самостално обављање дјелатности и друго.

Основни циљ АПЗ-а је повећање запослености, односно да се успостави ефикасан, стабилан и одрживи тренд раста запослености праћен растом нето плата, односно повећањем животног стандарда становника Теслића. Кључни елементи политике запошљавања усмјерене ка повећању запослености су: подршка инвестицијама, подршка предузетништву и унапређење финансијских подстицаја, очување постојећих радних мјеста. Таква политика треба да доведе до стабилности раста запослености, повећања продуктивности, спречавања искључености са тржишта рада, отварања нових радних мјеста, већег улагања у људске ресурсе и подстицања

социјалне инклузије на тржишту рада. Категорије теже запошљивих лица, као што су особе са инвалидитетом, жене и млади, незапослени старији од 45 година, дугорочно незапослена лица, високообразована лица и активна породична пољопривредна газдинства биће у фокусу укључивања у мјере активне политике запошљавања.

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ

Циљеви и задаци политике запошљавања на територији општине Теслић за период 2021 - 2022. година су:

- успостављање стабилног и одрживог тренда раста запослености,
- подршка помоћи незапосленим лицима у активно тражењу посла,
- укључивање незапослених лица у програме додатног образовања и обуке,
- подстицање запошљавања младих и тешко запошљивих категорија,
- подршка смањењу неформалног рада,
- подстицаји послодавцима у циљу новог запошљавања,
- подршка равноправности полова у погледу запошљавања и зарада,
- унапређење система доквалификација и обука у складу са потребама тржишта рада,
- борба против свих облика дискриминације приликом запошљавања,
- подстицање предузетништва и самозапошљавања,
- промоција и организовање јавних радова,
- активан приступ Општине у области запошљавања,
- јачање сарадње са свим релевантним институцијама на локалном, републичком и државном нивоу које се баве проблематиком запошљавања.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ

Циљне групе АПЗ-а за период 2020-2021. године су:

1. Тешко запошљиве категорије незапослених лица,
2. Пољопривредни произвођачи кроз подстицаје и субвенције.
3. Предузетници који намјеравају да оснују бизнис или прошире постојећи,
4. Жене предузетнице и млади предузетници,
5. Радно способна незапослена лица изнад 45 година, са вишегодишњим радним искуством,
6. Извозно оријентисане фирме кроз повећање њихове конкурентности кроз стандардизацију и увођења система квалитета.

НОСИОЦИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Као носиоци политике запошљавања у општини Теслић овим Акционим планом утврђују се:

- Завод за запошљавање РС Биро Теслић
- Општина Теслић
- Одјељење за привреду и пољопривреду

Завод за запошљавање РС Биро Теслић

Завод за запошљавање Републике Српске је Јавна установа основана у складу са Законом о посредовању у запошљавању и правима за вријеме незапослености. Завод за запошљавање Републике Српске је кључна организација на тржишту рада, не само као посредник у запошљавању и информацијама о тржишту радне снаге, већ и као партнер, поспјешујући фактор, катализатор пуне запослености и развоја програма запошљавања.

Завод посредује између послодаваца и незапослених лица како би пружио помоћ незапосленима да у што краћем року нађу посао и прилагоде своје квалификације и вјештине захтјевима на тржишту рада, као и да им обезбиједе одговарајућу материјалну сигурност у периоду трајања незапослености. Мисија Завода у дијелу пружања услуга послодавцима односи се на обезбјеђење одговарајућих људских потенцијала за успјешно пословање њихових организација. Основне функције Завода су: посредовање у запошљавању, јавно обавјештавање о могућностима и условима запошљавања, савјетовање о избору посла (професионална оријентација) стручно оспособљавње и припрема за запошљавање, спровођење програма запошљавања, обављање организационих, стручних, административних и других послова у вези са остваривањем права на новчану накнаду и здравствену заштиту.

Општина Теслић

Општина Теслић спроводи активну политику запошљања и промовише стратешки приступ убрзаном економском развоју.

У спровођењу политике запошљавања Општина Теслић као подршку за пословне клијенте и инвеститоре укључује сет подстицаја и то:

- Капитални подстицаји за инвестиције у привреди и пољопривреди,
- Подстицаји за новозапослена лица и samozapošljavanje,
- Подстицаји у пољопривреди.

Главни носиоц политике запошљавања у оквиру општинске управе је Одјељење за привреду и пољопривреду.

Одјељење за привреду и пољопривреду

Одјељење за привреду и пољопривреду обавља управно-правне, стручне, административне, техничке и стручне послове из надлежности општине, који се односе на припрему, израду и доношење програма привредног развоја општине, врши послове анализе, праћења и предлагања мјера развоја на подручју општине из дјелокруга својих послова, промовише дијалог међу локалним актерима, успоставља партнерски однос и одржава редовну комуникацију између одјељења и спољних актера (приватног сектора, привредне коморе, удружења привредника, међународних организација, академских институција и др.), континуирано промовише општину као локалитет повољан за улагање у циљу привлачења домаћих и страних инвеститора, припрема и кандидује пројекте у склопу предприступних фондова ЕУ и друге, организује и координира пријема инвеститора на нивоу општинске управе, припрема приједоге промотивних материјала, води управно-правне послове у поступку за издавања одобрења за рад правним и физичким лицима за обављање дјелатности студијске и аналитичке послове из области привреде, пољопривреде, индустрије, трговине, шумарства и водопривреде, занатства, туризма и угоститељства, руралног и пољопривредног развоја, подстицај развоја приватног предузетништва, малих и средњих предузећа, развоја пољопривредне производње, комасације и заштите пољопривредног земљишта, сточарства, воћарства, мини фарми, лова, риболова и др., као и друге послове који им се посебним актима ставе у дјелокруг рада врши и друге послове које одреди Начелник општине, и послове утврђене законом и подзаконским актом.

У оквиру Одјељења за привреду и пољопривреду организовани су следећи одсјеци :

- 1) Одсјек за привреду,
- 2) Одсјек за пољопривреду,
- 3) Одсјек за локални економски развој и европске интеграције

6. МЈЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Мјере активне политике које ће се примјењивати у периоду 2021-2022. година у највећој мјери детерминисане су доступним финансијским средствима, али и кретањима везаним за пандемију, односно непознаницом када ће доћи до нормализације живота. У том смислу овај АПЗ-а дефинише само мањи број мјера активне политике које је реално могуће спровести у датим околностима. Те мјере обухваћају:

1. Подстицаји за запошљавање и самозапошљавање
2. Омогућавање куповине земљишта за привредне капацитете у пословним зонама под повољним условима и роковима плаћања
3. Субвенције пословним субјектима погођеним пандемијом COVID-19

4. Подршка запошљавању и самозапошљавању у пољопривреди
5. Подршка стипендирању за школовање за дефицитарна занимања
6. Програм прво радно искуство.

Потребна средства за наведене мјере, као и друге непоменуте мјере које могу допринијети смањењу незапослености, обезбјеђиваће се из буџета Општине Теслић, средстава Владе РС и ЗЗЗ РС, те различитим домаћим и међународним донацијама.

1. ПОДСТИЦАЈИ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И САМОЗАПОШЉАВАЊЕ

Подстицаји за запошљавање и самозапошљавање додјељују се у складу са Програмом подстицаја за 2021. годину у привреди, производним, занатским и услужним дјелатностима незапослених лица са подручја Општине Теслић. Програмом су предвиђене двије компоненте подстицаја: Подстицај послодавцима за запошљавање нових радника и подстицај за самозапошљавање. Имајућу у виду велике турбуленције на тржишту рада и уопште привређивања неопходно је укључивање пословне заједнице у креирању подстицаја који би дали најбоље резултате. Осим средстава планираних у буџету Општине за спровођење ове мјере доступна су и средства различитих домаћих и међународних донатора те је приликом израде пријава за учествовање у различитим пројектима неопходно уважити став пословне заједнице.

2. ОМОГУЋАВАЊЕ КУПОВИНЕ ЗЕМЉИШТА ЗА ПРИВРЕДНЕ КАПАЦИТЕТЕ У ПОСЛОВНИМ ЗОНАМА ПОД ПОВОЉНИМ УСЛОВИМА И РОКОВИМА ПЛАЋАЊА

Законским прописима утврђена су права и обавезе локалне заједнице у промету земљишта у њеном власништву као и обавезе које по основу изградње објекта има инвеститор. У циљу привлачења нових инвестиција (greenfield инвестиције), посебно на подручју новоформиране зоне „Ланара“, за сваки појединачни захтјев инвеститора Скупштина општине Теслић доносиће одлуку о олакшици у складу са значајем који инвестиција има за локални економски развој.

3. СУБВЕНЦИЈЕ ПОСЛОВНИМ СУБЈЕКТИМА ПОГОЂЕНИМ ПАНДЕМИЈОМ COVID-19

Програм је реализован током 2020. године из средстава Општине Теслић. Из средстава Владе РС и ЗЗЗ РС у 2021. години дефинисане су различите мјере којима се желе ублажити посљедице пандемије. Неке од расположивих мјера су: исплата бруто плата за субјекте којима је забрањен рад, могућност одложеног плаћања обавеза по основу пореза, поврат уплаћених пореза и доприноса за новозапослене раднике, помоћ за туризам и друго.

4. ПОДРШКА ЗАПОШЉАВАЊУ И САМОЗАПОШЉАВАЊУ У ПОЉОПРИВРЕДИ

Обзиром да је препознат потенцијал којим општина Теслић располаже за развој пољопривреде, актуелно је неколико програма подстицаја за унапријеђење искориштења ових капацитета и повећање запошљавања у овом сектору. Један од тих програма представљају субвенције пољопривредним произвођачима у складу са програмом додјеле подстицајних средстава у пољопривреди који доноси Скупштина општине Теслић за сваку календарску годину. Од изнимног значаја пољопривредним произвођачима, постојећим и потенцијалним, је и стручна и савјетодавна служба организована у оквиру општинске управе општине Теслић. Општина Теслић такође учествује у суфинансирању пројеката домаћих и међународних донатора који имају за циљ побољшање стања у пољопривреди уз креирање нових радних мјеста.

5. ПОДРШКА СТИПЕНДИРАЊУ ЗА ШКОЛОВАЊЕ ЗА ДЕФИЦИТАРНА ЗАНИМАЊА

Буџетом општине Теслић сваке године издвајају се средства за стипендирање ученика и студената. У сарадњи са привредним субјектима, активирањем Привредног савјета општине Теслић дефинисане су потребе послодаваца за дефицитарним занимањима, те у складу са истима додјељује се одређен број стипендија за дефицитарна занимања. Подршка стипендирању треба да буде двострана те да се у овај програм поред општине Теслић укључе и послодавци који би својим учешћем у стипендирању уједно и обезбјеђивали радно мјесто стипендистима по окончању школовања.

6. ПРОГРАМ ПРВО РАДНО ИСКУСТВО

Програм подразумијева стицање практичних знања и вјештина за самосталан рад у занимању за које је стечено одговарајуће образовање – квалификација. Програм се реализује кроз приправнички/волонтерски стаж у трајању до годину дана. Приправници/волонтери усавршавају знања и вјештине како у приватном тако и у јавном сектору, у складу са стеченом стручном спремом и образовањем. Програм се реализује у сарадњи са Заводом за запошљавање РС, општинском управом и јавним предузећима.

АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА

МЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА У ОПШТИНИ ТЕСЛИЋ ЗА ПЕРИОД 2021-2022. ГОДИНА				
Мјера	Очекивани резултати	Индикатор	Носиоци активности	Извор финансирања
1.Подстицаји за запошљавање и samozapošljavanje	Запошљавање и samozapošljavanje око 150 лица, посебно незапослених из теже запошљивих категорија (преко 40 година старости, РВИ, чланови породица погинулих бораца, дјеца без родитељског старања) и незапослена	Број и структура незапослених лица са посебним освртом на теже запошљиве категорије који се налазе на евиденцији ЗЗЗ Биро Теслић. Број и структура послодаваца корисника грантова. Број и структура лица	Влада РС ЈУ Завод за запошљавање РС Општина Теслић	Буџет РС Средства Завода Буџет Општине Теслић Домаћи и међународни грантови
2. Омогућавање куповине земљишта за привредне капацитете у пословним зонама под повољним условима и роковима плаћања	Нове инвестиције које ће резултирати отварањем радних мјеста	Постојање посебног нормативног акта СО-е који регулише ову област. Захтјеви инвеститора са пословним плановима.	Начелник Општине Одјељење за привреду и пољопривреду Одјељење за просторно уређење	Буџет Општине Теслић Домаћи и међународни грантови
3.Субвенције пословним субјектима погођеним пандемијом COVID-19	Смањени губици у кључним секторима погођеним пандемијом, задржавање броја запослених	Број пословних субјеката који припадају погођеним дјелатностима и број запослених радника	Влада РС ЈУ Завод за запошљавање РС Општина Теслић	Буџет РС Средства Завода Буџет Општине Теслић Домаћи и међунар.грантови

4. Подршка запошљавању и самозапошљавању у пољопривреди	Запошљавање и самозапошљавање око 30 лица	Исказан интерес незапослених лица за обављање пољопр. дјелатности, регистр. ком. газдинстава. Исказан интерес постојећих пољоприв. произвођача за проширењем и унапређењем произвођача	Влада РС ЈУ Завод за запошљавање РС Општина Теслић	Буджет РС Средства Завода Буџет општине Теслић Домаћи и међународни грантови
5. Подршка стипендирању за школовање за дефицитарна занимања	Додјелено најмање пет стипендија годишње	Утврђене потребе привреде за дефицитарним занимањима Број и структура лица	Општина Теслић Послодавци	Буџет општине Теслић Послодавци
6. Програм прво радно искуство	Стицање приправничког /волонтерског стажа за најмање 20 лица	Број и структура лица без радног искуства са евиденције 333 Биро Теслић	333 РС Општина Теслић	Општина Теслић Јавне установе Послодавци

7. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ

У циљу имплементације, као и јасног дефинисања улога и одговорности у току процеса примјене АПЗ-а механизми спровођења предвиђају процедуре које ће омогућити његову успјешну реализацију. Дефинисање механизма за спровођење АПЗ-а, омогућиће да се на ефикасан начин користе постојећи и изграде нови организациони капацитети, користећи расположиве људске ресурсе. Успостављање механизма за спровођење АПЗ-а, треба да обезбиједи:

1. Успостављање мултисекторске сарадње између кључних актера у примјени АПЗ-а;
2. Кориштење организованих, људских и других ресурса у међусекторској повезаности, како би се избјегла преклапања и омогућило максимално функционисање свих расположивих ресурса;
3. Успостављање механизма наручивања услуга у циљу интегративног приступа рјешавању проблема незапослености;
4. Јачање партнерства локалних институција (управа, јавна предузећа и установе), организација грађанског друштва и привредних субјеката у циљу примјене политике запошљавања;

НОСИОЦИ ПОСЛОВА РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА

У оквиру локалних структура разликују се:

СТРУКТУРЕ УПРАВЉАЊА

Скупштина општине Теслић

- Разматра и одлучује о усвајању АПЗ-а општине Теслић ;
- Доноси одлуку о буџетским средствима за реализацију активности предвиђених АПЗ-а (у оквиру одлуке о буџету општине Теслић);
- Разматра и одлучује о прихватању информације о имплементацији АПЗ-а.

Одјељење за привреду и пољопривреду

- Креира АПЗ и предлаже Скупштини општине Теслић на усвајање;
- Учествоје у изради појединачних програма/пројеката у сагласности са АПЗ-ом;
- Прати остваривање АПЗ-а и појединих пројеката/програма за запошљавање;
- Доноси закључке и даје мишљења о питањима из своје надлежности и о њима обавјештава органе општине Теслић;
- Даје мишљење на приједлоге прописа и одлука које доноси Скупштина

- општине Теслић у областима значајним за запошљавање;
- Израђује информацију о остваривању локалне политике запошљавања и подноси је Скупштини општине Теслић на усвајање.;
- Координира и подстиче сарадњу између заинтересованих страна и пружа помоћ у реализацији њихових активности;
- Координира и подстиче остваривање међуопштинске сарадње која се односи на реализацију политике запошљавања и о томе обавјештава органе општине.

ОПЕРАТИВНЕ СТРУКТУРЕ

Оперативне структуре за примјену АПЗ-а представљају сви релевантни актери у локалној заједници, који могу да допринесу реализацији активности предвиђених акционим планом, на професионалан, ефикасан, ефективан и транспарентан начин. Оперативне структуре за израду и реализацију АПЗ-а чине:

Општинска управа Општине Теслић: Одјељење за привреду и пољопривреду и Одјељење за финансије, а задужени су за:

- Логистичку и административну подршку рада тима за израду и имплементацију АПЗ-а;
- Благовремено и континуирано информисање о свим програмима (државним и међународним) од значаја за реализацију циљева и активности дефинисаних АПЗ-ом;
- Подршку у изради пројеката/програма дефинисаних АПЗ-ом;

Завод за запошљавање РС– Филијала Добој, Биро Теслић преузеће одговорност за:

- Благовремено информисање о програмима које реализује Завод за запошљавање РС;
- Пружање стручне подршке у припреми приједлога програма/пројеката.

Мрежа оперативне структуре отворена је за све институције, организације и појединце у циљу подстицања плуралитета пружалаца услуга и увећања броја актера који дјелују на пољу реализације политике запошљавања.

Стављањем у функцију већег броја институција и организација као дијела оперативне структуре ствара се могућност јачања регионалних и међуопштинских веза, као и могућност да постојећи ресурси буду рационално искориштени и доступни што већем броју незапослених.

Активности на јачању сарадње и укључивање нових актера за спровођење АПЗ-а општине Теслић су трајан стратешки задатак.

8. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА

Циљ мониторинга и евалуације АПЗ-а општине Теслић је систематично и редовно прикупљање података, праћење процеса имплементације стратешких циљева и задатака и процјена успјешности реализације овог стратешког документа.

Сврха мониторинга и евалуације је побољшање ефикасности и успјешности АПЗ-а, али и предлагање измјена на основу извјештаја о реализованим активностима.

Предвиђена методологија за спровођење мониторинга и евалуације АПЗ

Временски оквир	Мониторинг се спроводи у континуитету за цијели период имплементације АПЗ-а Евалуација ће се спроводити једном годишње и пратиће имплементацију акционог плана
Предмет мониторинга и евалуације	Мониторинг и евалуација представљају цјеловито сагледавање реализације стратешког и оперативних циљева и приоритета кроз: • Праћење процеса имплементације; • Праћење резултата спроведених активности; • Процјену утицаја активности стратегије на квалитет живота корисника услуга.
Индикатори	Индикатори напретка и успјешности остваривања АПЗ-а, одређени су на нивоу циљева, програма и пројеката. У реализацији активности користиће се квалитативни и квантитативни показатељи.
Методе и технике мониторинга и евалуације	За потребе успјешне реализације мониторинга и евалуације АПЗ-а користиће се: • Извјештаји носилаца реализације програма/пројеката; • Евидентирање програма, корисника и услуга; • Анкете међу корисницима и пружаоцима услуга; • Интервјуи; • Скале процјене; • Анализа документације; • Фокус групе;
Носиоци процеса мониторинга и евалуације	Мониторинг ће реализовати Одјељење за привреду и пољопривреду, Одјељењем за финансије и Заводом за запошљавање РС Биро Теслић. Носилац процеса евалуације је Одјељење за привреду и пољопривреду

Примјена резултата мониторинга и евалуације	Основна сврха прикупљања, обраде и анализе података о реализованим активностима је оцјена оправданости и реалистичности АПЗ-а као предуслова за планирање будућих активности и услуга намјењених грађанима општине Теслић.
---	--

ОЧЕКИВАЊА ОД ПРОГРАМА

Реализацијом АПЗ-а на територији општине Теслић за 2020-2021. годину повећао би се број укупно запослених лица, број предузетничких дјелатности и број лица који остварују приходе од пољопривреде. Запошљавање нових радника имао би огроман значај за општину Теслић у смислу повећања броја запослених, смањење броја корисника социјалне помоћи, смањење броја незапослених на евиденцији Завода за запошљавање. Истовремено то би представљало подршку послодавцима који имају потребу за ангажовањем већег броја радника кроз неку од горе наведених мјера, активније учешће локалне самоуправе у развоју малих и средњих предузећа и пољопривредне производње као и подршку предузетницима за реализацију својих предузетничких идеја.

Највеће пријетње реализацији АПЗ-а општине Теслић представља тренутна епидемиолошка ситуација која на прво мјесто ставља заштиту здравља људи и очување живота. Поред наведеног неопходно је учинити сваки напор да се смање негативни ефекти пандемије по економску живот локалне заједнице. Тренутна ситуација са погоршаним епидемиолошким стањем како на глобалном тако и на локалном нивоу не даје пуно простора за оптимизам у погледу опоравка привреде, а самим тим и пуњења буџета Општине што може резултирати немогућношћу Општине да спроведе предвиђене мјере у АПЗ-у. Дио наведених мјера свакако ће бити реализован, те су управо наведена ограничења разлог зашто АПЗ-а није амбициознији и не предвиђа нове, додатне мјере. Тренутни фокус локалне заједнице је очување постојећег броја радних мјеста, али и јачање предузетништва које је исказало добру отпорност у непредвиђеним околностима.